

פרוטוקול מס' 393

מישיבת ועדת הכלכלה
יום שני, א' בשבט התשנ"ט (18 בינואר 1999), שעה 10:00

נכחו:

חברי הוועדה: אמנון רובינשטיין

מזמנים:
עו"ד יצחק קמחי - הממונה על הגנת הצרכן, משרד התמ"ס
עודי שינטל - המפקח על היהלומים, משרד התמ"ס

בורסת היהלומים:
שמואל שניצר - נשיא
דוד דה טולדו - סגן נשיא ומ"מ
משה פרסקי - מזכ"ל הבורסה

צבי שור - נשיא התאחדות תעשייני יהלומים
מיכל דויטש - מתמחה בלשכה המשפטית

מנהלת הוועדה: לאה ורון

קצרנית: חנה כהן

סדר היום: תקנות הגנת הצרכן (גילוי פרט מהותי לגבי יהלומים, אבני חן ופנינים) (תיקון), התשנ"ט-1998.

תקנות הגנת הצרכן (גילוי פרט מהותי לגבי יהלומים, אבני חן ופנינים) (תיקון),
התשנ"ט-1998

היו"ר אמנון רובינשטיין:

בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. בסדר היום: תקנות הגנת הצרכן (גילוי פרט מהותי לגבי יהלומים, אבני חן ופנינים) (תיקון), התשנ"ט - 1998.

עודי שינטל:

ישנו ענין של גילוי נאות לגבי תיקונים או עבודות מסויימות שמבצעים ביהלום בתהליך העיבוד שלו. אחד הדברים הנוספים שאנחנו רוצים להכניס פה הוא נושא של קידוח בלייזר. כלומר, אם מתגלה פגם מסויים ביהלום, פגם בצבע שחור, ניתן לקדוח על לוח היהלום ב- 90 מעלות במקדח לייזר, להגיע עד לפגם ולאחר מכן באמצעות שטיפה בחומצות מסויימות לנקות אותו. הוא הופך להיות בהיר ואז בעצם הוא לא נראה כל כך בעין בלתי מזויינת ואפילו כשמסתכלים במשקפת הוא לא נראה בדיוק, אם עושים אותו ב- 90 מעלות.

היה קונגרס של איגוד בורסות היהלומים העולמיות בתאילנד בחודש יולי האחרון והתקבלה החלטה שאומרת לחייב בגילוי נאות נושא של קידוח לייזר ביהלום.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האם קידוח לייזר הוא רק לניקוי הכתמים האלה?

עודי שינטל:

כן.

צבי שור:

בתהליך עיבוד היהלום משתמשים היום הרבה בלייזר לניסור, לביקוע ואפילו לחלק מעבודת הליטוש, כדי לתת לו צורות סופיות. לא על זה מדובר. מדובר על קידוח כניסה לתוך היהלום לצורך ניקוי.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האם זה ברור שזה רק זה?

צבי שור:

לדעתנו זה לא כך.

עודי שינטל:

בקונגרס שהיה ביולי הנושא הזה עלה לדיון והיה על כך ויכוח, כי לא כל הבורסות בעולם הסכימו להצעה של גילוי נאות. ניתן לומר שהבורסה האמריקנית דחפה את הנושא. בסופו של דבר התקבלה החלטה בקונגרס, על דעת כולם, להכליל בתקנות של הבורסות נושא של גילוי נאות לגבי קידוח לייזר.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

באיזה בורסות נוספות מלבד ישראל זה קיים?

עודי שינטל:

ההחלטה התקבלה על דעת כל הבורסות האחרות, כמו בלגיה וארצות הברית.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האם זה תורגם לשפת החוק בבלגיה?

עודי שינטל:

אני לא יודע מה נעשה בבורסות אחרות, אני רק מתרגם את זה לשפת החוק לגבי הצרכן עצמו, הצרכן הסופי. לא מדובר במסחר ביהלומים. אנחנו מדברים רק על הצרכן הישראלי ואנחנו מבקשים להוסיף את זה לתקנות הגנת הצרכן שקידוח לייזר יצטרך יהיה גם כן כלול במסגרת הגילוי הנאות לצרכן.

שמואל שניצר:

לצערנו לא התייעצו איתנו לפני הגשת התקנה הזאת. בדבר שקשור ביהלומים, אני חושב שבכל זאת היה כדאי להתייעץ איתנו. זה קרה לפני התחלת כהונתו של מר שינטל כמפקח ומשום מה דעתנו לא באה לידי ביטוי.

מה שקשור בתעשיית היהלומים כתעשייה, שונה לגמרי מהצרכן. לכן, היתה צריכה לבוא איזושהי הפרדה.

אני מבקש להסביר במה מדובר. יש קידוח בתהליך הייצור של יהלומים, שהוא קידוח אחד. יש קידוח לאחר שנגמר הייצור, יש אבן מלוטשת ואז קודחים לתוכה קידוח לייזר, כפי שהסביר מר שינטל. אלה שני דברים שונים. לפי התקנה כאן, אין כל הבחנה בין קידוחי הלייזר. כביכול, אוסרים דבר שהוא ממש תהליך ייצור פרופר בלייזר. לית מאן דפליג, שבתהליך הייצור עצמו זה מותר.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

תצא מתוך הנחה שאנחנו נתקן את ההגדרה הזאת.

שמואל שניצר:

צריך להבין, נכון שהתקבלה החלטה בפדרציה ואנחנו חלק מהפדרציה, אבל מאז ועד היום, עד כמה שאני יודע, לא שונה החוק בשום מדינה בעולם. לא בבלגיה ולא בהודו, שהן המתחרות העיקריות שלנו בייצור יהלומים.

התקנה הזאת עלולה לפגוע בתעשיית היהלומים. אני לא מדבר כרגע על הצרכן הישראלי, שכבודו במקומו מונח וצריך לחשוב איך להגן עליו, אבל לא צריך שהתעשייה תיפגע. למה כוונתי? ברגע שתקנה של המדינה אוסרת קידוח בלייזר - -

היו"ר אמנון רובינשטיין:

לא אוסרת.

שמואל שניצר:

מחייבת חובת גילוי של קידוח לייזר, זה יפגע בנו. אם ניקח חבילה שמורכבת מ-10,000 יהלומים שבתוכה יהלום אחד יהיה קדוח בלייזר ולא כתבנו בחוץ שיש קידוח לייזר, אנחנו למעשה עוברים על חוק המדינה. זה דבר לא מתקבל על הדעת, כי זה קורה למעשה יום-יום. אולי צריך שכדי שהצרכן שבא לקנות בחנות ומוכרים לו אבן אחת שהיא חמש נקודות שהיתה קדוחת לייזר, יידע זאת, צריך שיהיה מצויין שזה כך, אבל לא לגבינו כתעשייה. זה מאוד מקשה וזה יסרב את כל העסק, גם מבחינת היצוא שלנו לחוץ-לארץ. צריך לזכור שמדובר בתעשייה ש-99.9% ממנה מיוצא לחוץ-לארץ.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה אחוז השיווק של יהלומים בישראל?

שמואל שניצר:

אפסי.

צבי שור:

זה פחות מחצי אחוז.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יצוא היהלומים ירד מאוד השנה. היצוא לארצות הברית ירד ב-17%.

שמואל שניצר:

היצוא ירד ב-11%.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יש עליה גדולה בייצוא לסין?

שמואל שניצר:

לא. לצערנו לא היתה עליה ביצוא לשום מקום. סין, באופן יחסי, היא שוק שמתחזק. השיווק לשם נעשה דרך הונג-קונג.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

איך אנחנו מתמודדים עם העניין של מלטשות רוסיית?

שמואל שניצר:

הבעיה אינה רק מלטשות רוסיית, אלא הודיות, וסיניות ותאילנדיות. המלטשות הרוסיות הן לא הבעיה. הגלם הרוסי הוא הבעייתי. הגלם המוכר מרוסיה מוריד את מחירי הגלם. המוצר המוגמר לא בעייתי, היום הוא לא זול במיוחד ולכן הוא לא בעייתי.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

איזה יתרון יחסי יהיה לישראל בעוד עשר שנים ביצוא יהלומים?

שמואל שניצר:

אותו יתרון יחסי שיש לנו היום. זה אומר שיש לנו ידע מקצועי פנטסטי, הכי טוב שקיים בעולם, תשתית טובה של ייצור, ציוד מתוחכם וטכנולוגיה מתקדמת.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

הודו תייבא את כל זה.

שמואל שניצר:

זאת בדיוק הבעיה. בגלל שלא חסמנו עד עכשיו מבחינת החוק את יצוא הידע הטכנולוגי מהארץ, זה הגיע להודו ומקומות אחרים. אנחנו נוקטים עתה במדיניות שונה שתקשה על אחרים לקבל את כל הטכנולוגיה בצורה קלה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה אתה צופה לשנה הבאה?

שמואל שניצר:

עליה. ארצות הברית נשארה כמו בשנה שעברה במגמה יציבה. אסיה מתאוששת. אינדונזיה היא בעיקר הבעייתית, אבל כל הפריפריה של הונג-קונג, תאילנד, קוריאה, פיליפינים, הוא איזור שמתעורר. הכלכלות התייצבו אחרי ההלם שהיה לפני שנה. אנחנו חושבים שתהיה שנה יותר חיובית. אנחנו מעריכים שנוכל להגיע חזרה לרמה שהיתה בשנת 1997.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יש קורלציה בין ייצוא אבני חן לבין יהלומים?

שמואל שניצר:

להלכה כן, למעשה לא.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

למרות שהביקושים צריכים להיות דומים.

שמואל שניצר:

באופן כללי כן. כשהכלכלות טובות במדינות מסויימות יש ביקוש לזה ולזה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה המפקח יכול לענות לטענה של היהלומנים.

עודי שינטל:

אין לנו שום כוונה להגביל את היחסים בין היהלומנים בינם לבין עצמם. שם אנחנו לא רוצים להתערב, ישנם כללי בורסה ושהם יקבעו את ההנחיות ואת הסנקציות אם צריך. אין לי ענין בזה, אלא ביקשנו רק שבמכירה לצרכן, הצורך שבעצם מקבל מאיתנו רשיון, כי היהלומנים נמצאים בפיקוח ואי אפשר להחזיק בהם ללא רשיון מהמפקח, אותו צורך יחוייב לתת גילוי נאות לצרכן הסופי שקונה ממנו את התכשיט אם יש קידוח או לא.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה פטיש כבד מדיי כאשר מדובר בחצי אחוז שיווק לצרכן הישראלי.

עודי שינטל:

אין לי שום ענין להכניס את זה לתעשייה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני לא רוצה להפלות את תעשיית היהלומנים הישראלית בהשוואה לאחרות. כשבגיה והודו יעשו את זה, אז נעשה את זה גם אנחנו, לפי סטנדרטים בינלאומיים. מדוע אני צריך להכביד על התעשייה הזאת שנמצאת במצוקה, ואפילו בלי קשר למצוקה אני לא רוצה להכביד עליה.

עו"ד יצחק קמחי:

אין כל כוונה להכניס את זה לתעשייה ואין כל כוונה להתערב בסחר הבינלאומי של היהלומנים. אין לנו את הסמכות לעשות את זה, לפחות לא לי. כל הכוונה היא לתת גילוי נאות לצרכן וגם תקנות הגנת הצרכן - גילוי פרט מהותי לגבי יהלומנים ואבני חן, מדבר על זה. בין היתר מדובר על אם נעשה מילוי בחומר כלשהו. מדוע אף אחד לא מתקומם על כך שצריך לגלות אם נעשה מילוי בתוך היהלום או שנעשה שינוי צבע? הרי הדברים קיימים, חובת הגילוי הזאת קיימת בתקנות. אנחנו לא מחדשים בזה, אלא רק דבר אחד.

על פי החלטה של בורסת היהלומנים, ההחלטה שהתקבלה באותו קונגרס בבנקוק היא הרבה יותר גורפת ואנחנו לא מכניסים אותה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יש החלטה של קונגרס ויש חקיקה של מדינות. אם תביא לי חקיקה של מדינות זה דבר אחד.

איך אני יכול לכוון את זה רק לצורך שמוכר לצרכן הישראלי?

עו"ד יצחק קמחי:

זה למעשה חל רק על מכירה לצרכן הישראלי. "הצרכן" מוגדר בחוק הגנת הצרכן כ- "מי שקונה נכס או מקבל שירות מעוסק במהלך עסקו לשימוש שעיקרו אישי, ביתי או משפחתי". כך שבכל סחר של חברה למדינות העולם וגם אם מוכרים את זה לחנויות תכשיטים בחו"ל, אין לי שום בעיה. לעומת זאת, בחוק הגנת הצרכן "עוסק" מוגדר כ- "מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, כולל יצרן".

אנחנו מדברים רק במערכת היחסים שבאה להגן על הצרכן הישראלי. זה כמו שאדוני יתן איזושהי הוראה, כאשר יצרני המזון יפנו לוועדה ויבקשו שאם יש משהו פגום במזון, שזה לא יתגלה כי זה עלול לפגוע ביצוא של ישראל. זה נשמע נורא.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אנחנו מחוקקים כאשר יש פגיעה. האם חוץ מההחלטה של הקונגרס, ארגוני הצרכנים באו בתביעה כזאת?

עודי שינטל:

למיטב ידיעתי, לא.

עו"ד יצחק קמחי:

ההבדל היחיד הוא שאם אדם קונה יהלום בעל ערך מסויים, כנראה שאחרי קידוח לייזר הערך של היהלום הוא אחר. אם לא יהיה גילוי נאות בענין, הצרכן יוטעה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יש לנו בעיות של הגנת הצרכן שאנחנו רצים איתן קדימה בוועדה הזאת בצורה מאוד מהירה.

עו"ד יצחק קמחי:

אני מסכים איתך. היוזמה בענין הזה לא באה ממני, אבל זה משהו שקיים וישנו.

שמואל שניצר:

אני חושב שהטענה הזאת היא מחוסר שליטה מוחלטת בחומר. נאמר שמילוי וטיפול לשם שינוי צבע הם זהים לטיפול בלייזר. אלה בכלל שני דברים שונים. המילוי בחומר כלשהו, זה דבר זונה לגמרי. בתהליך המילוי אם יש בתוך היהלום פגם, על ידי הליך מסויים שואבים החוצה את הפגם הזה ולאחר מכן כשמחממים את היהלום לדרגת טמפרטורה מסויימת, הפגם חוזר ונעשה אפילו יותר גרוע. כלומר, זה הליך הפיך ואפילו הפיך לרעה. לגבי שינוי הצבע, זה נעשה בהליכים אטומיים וזה גם דבר הפיך וזה שינוי מהותי של האבן. בקידוח לייזר, אנחנו מגזירים את זה כחלק מהליך הייצור ולא כדבר חיצוני. זה הליך בלתי הפיך ואי אפשר להחזיר את זה לקדמותו.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה ההפרש במחיר?

שמואל שניצר:

אבן נקיה שווה במאות אחוזים יותר. זה הבדל עצום. אבל על ידי הליך קידוח בלייזר אנחנו משפרים את האבן מבחינת המחיר שלה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה פער המחיר בין אבן נקיה לבין אבן ששופרה בקידוח לייזר?

שמואל שניצר:

פער גדול מאוד.

הי"ד אמנון רובינשטיין:

סוחר יהלומים יכול לגלות את זה?

שמואל שניצר:

כן. גם הצרכן יכול לגלות את זה. אם יתנו לו בחנות משקפת, הוא יוכל לגלות את זה. אין שום בעיה עם זה.

הי"ד אמנון רובינשטיין:

מה מקשה עליכם להפריד בין אבנים למסחר בינלאומי לאבנים לצרכן הישראלי?

שמואל שניצר:

אם תהיה פורמולה מדוייקת על ידי תיקון, אין לנו התנגדות.

הי"ד אמנון רובינשטיין:

אני רוצה לתקן את הפגם המהותי שלא התייעצו קודם עם היהלומנים. זה דבר שצריך להימנע ממנו. אני מבקש שתביאו לנו נוסח מסוכם על כל הצדדים. אנחנו רוצים להגן על הצרכן הישראלי ולא רוצים להכביד על התעשייה שלנו. תוכלו להביא את התקנות שיסוכמו גם בתקופת הפגרה.

אני מודה לכל המשתתפים, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10:20